

10. — VIII. c. 8.

- 1) f. 1-49 v. *Liber de venatione substantiae, accidentis et compositi*. Inèdit.
- 2) f. 50-57. *Ars generalis ultima* (fragment).
- 3) f. 59-83. *Liber qui de novis fallaciis est inventus*. Inèdit.
- 4) f. 87-96 v. *Liber ad probandum articulos fidei per sillogisticas rationes*. Inèdit.
- 5) f. 96 v.-126 v. *Liber fidelis et infidelis* (fragment).
- 6) f. 127-164. *Declaratio Raimundi per modum dialogi*.
- 7) f. 164 v.-170. *Liber facilis scientiae i Quaestiones super librum facilis scientiae*.
- 8) f. 177-185 v. *Ars iuris*.
- 9) f. 187-209 v. *Liber propositionum secundum artem demonstrativam*.

11. — VIII. c. 11.

- 1) f. 1-107. *Ars generalis ultima*.
- 2) f. 112-122. *Ars brevis quae est imago artis generalis*.
- 3) f. 123-126. *Puncta sive conclusiones magis alte in arte de conditionibus principiorum*.
D'escola luliana.
- 4) f. 126-132 v. *De modo applicandi doctrina brevis et utilis*. Id.
- 5) f. 144 v.-152 v. *Liber de praedestinatione*. V. 9/2.
- 6) f. 152 v.-153. *Liber venationis trinitatis per substantiam et accidens*.

12. — VIII. c. 13.

- 1) f. 1-37 v. *Logica nova*.
- 2) f. 39-41 v. *Ars componendi sermones* (fragment; apòcrif ?)
- 3) f. 48 v.-51 v. *Liber brevis sarraceni et christiani*. És un estret de la *Disputatio Rdi. et Hamar*.
- 4) f. 52-60. *Ars abbreviata praedicandi*. Inèdit. És coneixen dos versions diferents d'aquest llibre, que en Sollier cita amb noms distints en son Catàleg (núms. CXCIII i CXCVI). De la segona, no'n conec més copies que les d'aquest manuscrit i la del 14/5.
- 5) f. 64-71. *Liber novus physicorum compendiosus*.
- 6) f. 71-83 v. *Metaphysica Raimundi*.
- 7) f. 94-174 v. *Ars demonstrativa*.
- 8) f. 175-185. *Ars generalis ultima* (fragment).

13. — VIII. d. 1.

- 1) f. 1-74 v. *Liber de venatione substantiae, accidentis et compositi*. V. 10/1.
- 2) f. 75-143. *Liber de anima rationali*. V. 1/1 i 19/1.
- 3) f. 143-153 v. *Liber novus physicorum compendiosus*. V. 12/5.

14. — VIII. d. 4.

- 1) f. 1-48. *Liber de anima rationali*. V. 1/1 i 13/2.
- 2) f. 49-101. *Liber de ascensu et descensu intellectus*. V. 3/3 i 5/2.
- 3) f. 101 v.-110. *Quaestiones Thomae Atrebatensis*.
- 4) f. 115-148. *Declaratio Raimundi per modum dialogi*. V. 10/6.
- 5) f. 150-155. *Ars brevis praedicationis*. V. 12/4.

J. R. B.

La Biblioteca del Capítol Catedral de Tortosa

Tortosa fou reconquistada en 1148 per Ramón Berenguer IV. Son primer bisbe fou Gaufré, de Sant-Ruf d'Avinyó, que en 1151 fundà a la catedral un capítol de regulars de Sant Agustí amb nou religiosos, vinguts amb ell de França. Sobre la seva biblioteca, el primer que'n donà notícia fou el P. Villanueva (*Viaje*, V, 171), anotant 18 manuscrits, quasi tots conservats avui encara, i 5 llibres litúrgics (V, 3). Les indicacions del P. Villanueva són reproduïdes per R. Beer (*Handschriftenschatze Spaniens*, 494). Ewald, en son *Reise nach Spanien* (*Neues Archiv*, VI, 221), afirma sense indicar la font, que'ls manuscrits de la biblioteca provincial (sic) de Tortosa foren tirats al riu Ebre en 1856 per la població revoltada. Aquesta notícia no és certa, afortunadament, però sembla que'ls mateixos tortosins donaven per descomptada la perdua de molts dels codis de la Catedral, a conseqüència de les guerres dels francesos de 1648 i 1811 (O'Callaghan, *La Catedral de Tortosa*, 280). El P. Denifle treballà en 1882 i 1885 a Tortosa, quedant sorprès dels preciosos

restes que's conservaven de sa biblioteca, tan malmesos i abandonats com el P. Villanueva els havia vist. El docte canonge O'Callaghan, plè de zel i amor al tresor que li era confiat, procedí a relligar a ses despeses 147 manuscrits, numerant-los provisionalment en orde correlatiu. ¡Llàstima que no conservés els restes de les antigues cobertes, on de segur hi havia coses dignes d'ésser estudiades, a judicar per les que s'han salvat en els altres manuscrits que no tingué temps de restaurar! En 1895 el P. Denifle, acompanyat d'E. Chatelain, repetí el viatge, i fruit d'ell fou l'*Inventarium codicum manuscriptorum Capituli Dertusensis*, publicat en la *Revue des Bibliothèques*, 1896. (Extret a París, Bouillon, 1896; 61 p.). S'hi descriuen 147 ms. (en realitat 144, perquè's números 8, 9 i 146 són estampacions), amb unes làmines en fototipia i un apèndix amb spècimen dels més interessants, entre ells de l'*Explanatio simboli* de R. Martí. Poc temps després, en 1897, el mateix canonge O'Callaghan publicà son catàleg dels codis tortosins, traduint quasi literalment el de Denifle-Chatelain, amb alguns comentaris originals, poc aprofitables per lo comú. L'inventari Denifle-Chatelain revelava un fons d'extraordinària riquesa; uns 28 codis dels descrits eren anteriors al segle XIII, i entre ells, apart de l'esplèndida serie dels sis missals amb miniatures, de la que cap catedral catalana de l'època ne pot presentar semblant, hi figuraven uns quants manuscrits apropiats per a l'estudi de les arts, mostra d'una escola ben floreixent: un esplèndid Priscià del s. XI (ms. 74); un Horaci miniaturat d'igual època (ms. 100); Ovidi (s. XII, ms. 134), fragments de la geometria de Gerbert (ms. 80, s. XII), del què, a pesar d'haver rebut a Catalunya sa educació no n'havíem trobat encara cap manuscrit en les nostres biblioteques d'aquella època, i ja de temps més acostat (s. XIII) els Tòpics de Boeci, diversos tractats d'Aristòtil i uns extrets d'autors clàssics, fets sobre paper a tall de quadern escolar en el s. XIII, dels que devien figurar a la llibreria de la Catedral, entre'ls que'n trobem algú tan poc citat en antics inventaris com Sèneca i Marcial (ms. 80). Gràcies a aquest ms., del que en Chatelain ne reproduí un full de Juvenal, se veu representada la nostra terra en la monumental *Paléographie des classiques latins du moyen-âge*.

Però la biblioteca tortosina no era encara definitivament escorcollada. El P. J. M. March, S. J., que hi estudià llargues temporades, al fer (ANUARI 1908, p. 446) l'edició de l'*Explanatio* de R. Martí, cridà per primera volta l'atenció sobre la troballa que havia fet en l'arxiu d'un gran calaix rublert de còdexs desquernats, sense nombres ni rètols i que no estàn inventariats de cap manera, afegint que n'hi havia de gran preu. Efectivament, el mateix P. March publicava en *Razón y Fe* un treball sobre *Un códice notable hasta ahora desconocido del «Liber Pontificalis»*, en el què donava compte de la troballa d'un considerable dipòsit de manuscrits no inventariats, dels que's proposava fer un estudi; entre ells figurava un curiós text de l'esmentada *Cronica romanorum praesulum*.

En 1912 el mateix docte jesuïta publicà en *Estudis Universitaris Catalans*, VI, 267-271, una molt documentada monografia sobre'l missal de Tortosa estampat per en Rosenbach (núms. 9 i 10 de l'inventari Denifle) i expressava novament son desig d'estudiar la biblioteca capitular de Tortosa (p. 262), però, per desgracia, aquest propòsit, del que sovint ens en havia parlat quan venia a l'INSTITUT, quedà en-l'aire al marxar a Roma el P. March. Mentres-tant, era urgent completar, anc fos provisionalment, l'inventari Denifle, i per això l'INSTITUT, al planejar sos treballs per la conservació i catalogació de biblioteques catalanes d'interès històric, posà la de Tortosa en primer lloc (vegi's la Memoria, en aquest ANUARI). La secció històrico-arqueològica de l'INSTITUT comissionà son President Sr. A. Rubió i Lluch i el fill d'aquest Sr. Jordi Rubió Balaguer per a fer un primer viatge d'investigació que varen emprendre durant els dies 22-26 de febrer de 1914. La franca acullida que trobarem de part de l'Il·lustre Capítol Tortosí i en particular del Sr. Canonge Dr. D. Manuel Rius, que per malaltia de l'Arxiver ens guià en les investigacions ens permeté posar-nos ràpidament a la tasca. Ademés dels 147 codis descrits per Denifle-Chatelain, col·locats per son orde en un dels armaris de l'Arxiu, hi trobarem, tal com havia dit el P. March, un centenar just de manuscrits, distribuïts en diversos indrets i calaixos; és difícil dir, emperò, si no n'hi ha d'altres, perquè's armaris de l'Arxiu estàn farcits de papers i lligalls, entre'ls que s'hi haguera pogut amagar algú manuscrit. Per de prompte s'ha d'assenyalar la gran importància de l'Arxiu, bona part del qual se troba perfectament ordenada i catalogada en un esplèndid armari del s. XV. A judicar pels documents que hi trobà el P. March sobre'l missal d'en Rosenbach, i les al·lusions que's legeixen en un índex conservat en un armari apart de la Secretaria, ens pot donar notícies ben interessants i vives sobre la historia de la biblioteca, però la falta de temps no'ns permetia entrar en son estudi. Ens limitàrem, doncs, a fer un inventari dels nous manuscrits, senyalant-los amb un número, continuant la serie dels 147 del P. Denifle, per a facilitar-ne la identificació. Respecte a inventaris manuscrits de la biblioteca, diu en Beer (loc. cit., 494) que un de confeccionat pel P. J. Caresmar se troba a la disposició dels lectors. En l'armari esmentat de la

secretaria hi ha un volum contenint diversos inventaris (*Inventario de la sacristia, biblioteca y enfermeria del Año 1455*) del s. XV i a la fi un de lletra i paper més moderns, però sense nom d'autor; no sabem si és aquest el que, segons en Beer, D. M. de Bofarull adjudicava an Caresmar. No'ns bastà el temps per a pendre'n copia, però s'han de tenir presents en viatges posteriors.

L'aspecte material dels manuscrits és interessant; molts conserven les relligadures velles; algunes amb restes de cadena i títols als plans, que permeten formar-se idea de la forma d'instal·lació de la llibreria. Però l'estat de molts d'ells era tan deplorable, que l'INSTITUT acordà contribuir a les despeses de llur restauració, posant una quantitat a disposició del Sr. Arxiver per a tal objecte. Alguns llibres tenien a les guardes noms de posseïdors, que foren ordinariament esborrats a l'entrar a formar part de la biblioteca tortosina; molts porten en lletra del s. XIII, i algú cop potser més antiga, la indicació *librum sancte Marie Dertuse, si quis eum abstulerit sit anathema*. De resultes del desordre en què durant molts anys jegueren els manuscrits, alguns dels que avui inventariem haurien tingut de figurar en la numeració al costat d'altres descrits per Denifle-Chatelain, als que completen: per exemple els núms. 165, 196 i 204. Res hi podíem fer nosaltres, obligats a deixar per ara intacta, per a evitar confusions, la numeració que donà el Dr. O'Callaghan als manuscrits que va relligar. Lo que sí hem procurat, en els ordenats per nosaltres, ha estat el evitar en lo possible que quedessin desapareïats els volums d'una mateixa obra, defecte en el qual incorregué el benemèrit canonge tortosí, i del què aquells dos sabis escorcolladors s'en planyien en el pròleg de llur inventari.

No és ocasió aquesta d'estudiar el valor de la biblioteca tortosina, però no volem passar per alt la seva extraordinària importància. El total de 246 codis que fins ara s'hi han trobat és bastant superior al nombre que s'en conserva avui procedents de Ripoll, i una seixantena d'ells, al menys, són anteriors a la segona meitat de la tretzena centuria. Entre'ls manuscrits que avui se senyalen per primera volta, n'hi ha alguns que completen dignament el fons dels *libri artium* a què ja'ns hem referit de l'inventari Denifle: Beda, Servi el gramàtic, Priscià, Donat (n. 161), Cató, l'*Ilias latina* tan usada en les escoles mig-ivals (195), Lucà (184), la *Tebaida* de Staci (148), Salusti i Macrobi (236), el curiós recull d'escrits de medecina del n. 234, i ja d'època més moderna el *Papias* (203), i un conjunt de llibres sobre l'*ars dictaminis*, que denota una floreixent escola de retòrica (núms. 137 i 53 de l'inventari Denifle, i 156, 195, 211, 227). Poden dignament comparar-se amb els *libri artium* que hi havia a Ripoll a la mort de l'abat Oliva, si bé no s'ha d'oblidar que la biblioteca tortosina era segle i mig més jove, al menys, que la ripollesa.

Hem parlat de la biblioteca olivana, i no sens raó, perquè en ella hem de buscar-hi segurament la font i el model de la que en els segles XII i XIII se formà a les vores de l'Ebre, com a avençada de la vella cultura catalana en les terres de nova conquesta. Deixant apart els textos que'ls primers canonges procedents de Sant-Ruf durien a Tortosa, entre'ls que s'han de posar segurament en primer lloc la copiosa serie de sos bellíssims missals miniaturats i ses imitacions més barroeres fetes ja indubtablement a casa nostra, ha sigut ja posat de relleu per altres el fet indiscutible de les relacions literàries entre Tortosa i Ripoll. En Villanueva (V, 236) i després en Beer (*Ripoll*, II, 20) senyalaren ja la procedència del *Cronicó Dertusense* de fonts ripolleses i de Sant Joan de les Abadesses, i no s'oblidi que'l segon bisbe de Tortosa, Ponç de Monells, fou abat d'aquest últim monastir. Ara, els manuscrits novament descoberts permeten concretar més aquestes relacions. Els amics F. Martorell Trabal i Lluís Nicolau, examinant una fotografia del llibre de Cató del ms. 195, ens feren observar que s'hi trobaven alguns trets paleogràfics característics de l'escriptura ripollenca; lo mateix hem vist en el ms. 217, fruit indubtable de l'escriptori de Tortosa, a judicar per la inscripció *Librum sancte Marie Dertose...*, que aquí apareix escrita de la mateixa mà del copista i no sobreposada; una inicial (f. 9) del ms. 240 i altres particularitats, semblen també relacionar-lo amb el ms. abans citat i, per lo tant, amb models cal·ligràfics ripollesos. Per falta d'espai no poguérem multiplicar tals comparacions, però encara hi podem afegir altres coincidències, ja no solament extrínseques, sinó basades en el contingut dels manuscrits. El dels mss. 161 i 195 (Beda, Seduli, Cató, Prudenci, Prósper, ademés d'altres textos) sembla derivar-se de l'actual ms. de Ripoll 106 (Beer, *Ripoll*, I, 54, 60; II, 42); el ms. 197 conté un fragment del segon llibre de l'anomenat *Codex Calixtinus*, del què en 1178 fr. Arnaldus de Monte ne portà una copia des de Compostela a Ripoll (Beer, loc. cit., II, 36 ss.).

Fetes aquestes indicacions que, per estar basades en un exàmen rapidíssim i encara parcial dels codis de Tortosa, no poden tenir més que un caràcter provisional, sols hem de parlar del procediment seguit al fer aquest inventari. Com que'ls manuscrits no duïen escrita la foliació, en sa major part, i ens haguera costat molt de temps el haver-la volgut posar nosaltres, en general ens

hem limitat a donar una llista del contingut de cada volum, sense fer referència, més que en casos extraordinaris, al foli on cada text començava o feia. Donat ademés el caràcter interí d'aquesta nota, no hem cregut tampoc sempre del cas l'anotar l'*incipit* i *explicit*, sobre tot tractant-se de llibres ben coneguts. Tots aquests detalls els reservem per a quan, poguent disposar de més temps, ens sigui possible dreçar el catàleg complet de la biblioteca tortosina. Avui sols ens proposem, com a resultat de la nostra curta missió a Tortosa, el donar una llista extricta, sense comentaris bibliogràfics ni erudits, dels més importants textos allí novament descoberts, a fi de posar en circulació entre'ls estudiosos tanta riquesa amagada.

Abans d'acabar, hem de demanar ja des d'ara disculpa per les inexactituds en que haguem pogut incórrer al fer la identificació d'alguns manuscrits, privats com estàvem a Tortosa en absolut de medis de consulta. Les paraules dels Srs. Denifle i Chatelain al presentar son inventari, les hem de repetir nosaltres, amb més raó encara, al publicar el nostre, fet febrosament en quatre dies en les curtes hores que la poca llum del mes de febrer ens permetia treballar en la venerable sala de l'arxiu tortosí.

148. Pergamí, s. XII. Relligadura moderna (282 × 175 mm.). 2 cor.
P. STATIUS: *Tebaida*.
149. Pergamí, s. XIV (403 × 270 mm.). 2 cor. El primer foli mig retallat: incipit il·legible.
INNOCENTIUS IV: *Apparatus in quinque libros decretalium*.
150. Pergamí, s. XIV. Cobertes antigues estropellades, amb títol al pla (313 × 217 mm.). 2 cor.
GUALTERUS ANGLICUS: *super sententias*. Inc.: *Circa creationem...*—des.: *peccandi sit a Deo*.
151. Paper, s. XIV-XV (211 × 50 mm.). Mutilat de la fi.
I, f. 1, inc.: [Q]ueritur de ordine seu dignitate pape temporali... — II. PETRUS DE PALUDE O. P.: *tractatus de causa immediata ecclesiastice potestatis*. f. 58, inc.: [C]irca potestatem...
152. Pergamí, s. XIV (402 × 250 mm.). 2 cor.
I. G. DE MANDAGOT: *Summa super decretalibus* f. 17, inc.: Alpha et O. unum... — des.: Explicit summa super decretalibus compilata a domino archiepiscopo ebredunensi. — II, de lletra diferent, omplint els últims 8 ff.: *Libellus Humberti de Bubio*.
153. Paper i pergamí, s. XV (291 × 225 mm.). 2 cor.
FRANCESC DE PERTUSA: *Memorial de la fe catolica* f. 10 inc.: Prohemi en lo qual se conte breument ço que tracta en lo present memorial. Per ço com hem...—des.: Ffou acabat lo present memorial a gloria e llaor de nostre senyor deu ihu. xrist per mi francesch de Pertusa en la ciutat de Valencia e lo dia de sent Nicolau e hora de matines quis contava a sis de drembre del any de la nativitat... m e cccc quaranta...
154. Pergamí, s. XII-XIII. Inicials il·luminades; hermosa lletra (370 × 250 mm.). 2 cor.
I, f. 1 v. (a ratlla seguida): Còpia d'una treuga atorgada per Alfons I de Catalunya en 1174. — f. 3: còpia de la carta de població de Tortosa (1149). — II, f. 4: HIERONYMUS: *de vitis patrum*. Al darrer f. v., en lletra mig esborrada del s. XIII, la *Hitació de Wamba*. — III. Quadern de 10 ff., format més petit, lletra del s. XIII: *De Generatione usque ad Christum*. Taules genealògiques ben dibuixades i a l'últim full la planta del temple de Salomó. Al primer foli d'aquest quadern els versos següents:

§ Anni cum domini currebant mille ducenti
Et XXX duo. domino P. precipienti
Presule Dertuse missit ratione morandi
De Cirera G. canonicum causa celebrandi
Ares Morelle cum divinis quoque rebus
Ac etiam schillis pulsandis nocte diebus.
§ Ante diem trinum prope festum Gregorianum
Morelle castro fuit hospicium sibi sanum
§ Gregorii sancti post festum luce sequenti
Tunc sibi principium missam fuit incipienti
Ares in castro baumerum quo uacuavit.
Funditus officium tunc divinum celebrauit.
Virgo dei genitrix colitur simul et catherina
Sic et in ecclesia fiunt altaria bina

§ Dortose presul celebravit nempe Morelle
Et quia luce fuit. rogo cunctos noscere velle
Prima dies mensis aprilis fit quoque testis
Hinc bona sat veniens. discedens hos... a...

L'últim mot esborrat. Ares, lloc prop de Morella.

155. Pergamí, s. XIII (313 × 220 mm.). 2 cor.
A dalt del full primer en lletra moderna: *Lib. de trinitate*. f. I, inc.: Ab oriente porte tres apo. VIII. XXI... — des.: scriptori horum misere amen.
156. Pergamí, s. XIV (216 × 160 mm.).
THOMA DE CAPUA: *Summa dictaminis*.
Altres texts en el ms. 137 (v. DENIFLE, *Inventarium*).
157. Pergamí, s. XIV (293 × 206 mm.). 2 cor. Incomplet del principi.
Tractatus septiformis de moralitatibus rerum. Li falten les 4 parts primeres i un troç de la 5.^a
158. Pergamí, s. XIII (258 × 190 mm.). Incomplet.
Evangeliarium, f. I, inc.: Dominica I adventu domini secundum Lucam...
159. Pergamí, s. XII-XIII. Diverses mans: en la part més vella, algunes boniques inicials dibuixades a la ploma. Cobertes de fusta vella (248 × 162 mm.).
I. *De adventu prophetarum*. Inc.: Quis dabit capiti meo aquam... — II. J. CRISOSTOM: *de compunctione anime*. — III. ID.: Incipit liber sancti Johannis episcopi Constantinopolitani de eo quod nemo potest ledi nisi a semetipso. — IV. ISIDORUS HISP.: *Synonyma*.
160. Pergamí, s. XIII (215 × 156 mm.). Incomplet de principi i fi.
Decretals.
161. Pergamí, s. XII (210 × 140 mm.). Sense cobertes.
I, f. 2, inc.: *Adoritur congregatio Bedae febri. De noticia artis metricae. Versus de exemplis Bedani*. Mens tenebrosa tumet mortis obscura tenebris... Segueixen 8 versos; l'últim és: *Aula tenet xpi xpum si pectoris aula*. Segueixen les rúbriques del tractat de Beda. — II, f. 39: *SERVIVS: De centum metris: Liber Maurii Servii honorati incipit*. Clarissimo viro Albino Maurius Servius gramaticus salutem... f. 47 v. des.: *Maurii Servii Honorati gramatici. Libellus de centimetro adalbinum explicat*. — III, f. 48: *Prisciani gramatici partitiones versuum XII. Aneydos principium incipiunt*. S'interromp al f. 55 v. — IV, f. 56, d'altra mà: *SEDULIUS: Carmen paschale: Dno. meo sco. Ac venerabili Patri Macedonio Pbro. Sedulius in xpo. salutem. Priusquam*... f. 59 acaba l'epístola a Macedoni: *est xps. Cui est honor et gloria*. Segueix la subscripció: *Hoc opus sedulius inter cartulas dispersum reliquit quod relictum adunatum atque ad omnem elegantiam divulgatum est a Tuscio ruffro Asterio quinto v. c. ex consule ordine (?) atque patricio. Pascalis carminis liber primus*. f. 98 v.: *Explicit liber Seduli. himnum Sedulii*. Cantemus socii... S'interromp al f. 99 v.: *aspera mors populis*. — V. DONATUS, f. 100: *Incipit Ars Donati Gramatici urbis Rome. Partes oracionis*... S'interromp al f. 103. — VI, f. 104, de lletra hermosa, altra copia del n. III, inc.: *Ajma virumque*... f. 126 acaba: *graiuena faciens. Ex pli cit. Fine libri lector sis piscis amabilis emptor: Finito libro pisce defere magistro*. — VII, f. 127-134 v., lo mateix, de lletra molt cursiva i més moderna. S'interromp al f. 134 v. — Els últims 7 ff. són palimpsests: l'escriptura actual conté: f. 134 v.-135: *Liber ymnorum*. f. 138-139, lletra del s. XIII, unes cartes de donació de B. de Capite Stagno a l'hospital de Jerusalem, al de Baiolis i altres; s'hi citen (segons comunicació de R. d'Alós), la *villa boni passus*, una casa prop de Sant Joan de Perpinyà que Esteve de Villarasa i sa muller dongueren al dit hospital de Baiolis.
162. Pergamí, s. XIV. Cobertes vermelles de pell i restes de notació musical a les guardes (350 × 240 mm.). 2 cor.
FRANCISCUS DE MARCHIA: *super primum sententiarum*.
163. Paper, s. XIV (210 × 140 mm.).
f. I, inc.: *Incipiunt expositiones sanctorum patrum catholicorum super exodum. Exodus grece exitus vel egressus*...

164. Pergamí, s. XIV. Cobertes de fusta amb restes de cadena (334 × 225 mm.). 2 cor.
R. DE PENYAFORT: *Summa de poenitentia*.
A la fi, en lletra vermella de la mateixa mà: Suma de penitencia de mestre Ramon, es de sancta Maria de Tortosa.
165. Pergamí, s. XIV (345 × 243 mm.). 3 cor.
Concordancies de la Biblia. P-Z.
El ms. 38 (DENIFLE-CHATELAIN, *Inventarium*), d'igual lletra i aspecte, constitueix la 2.ª part d'aquest ms., lletres H-O); la 1.ª sembla perduda.
166. Pergamí, s. XIV (390 × 340 mm.). 2 cor.
GOFFREDUS DE TRANO: *Summa super rubricis decretalium*. f. I, inc.: Incipit summa tituli decretalis compilata a magistro Goffredo de Tra. domini... —des.: de esse. Gloria sit xpo. de cuius munere sisto.
167. Pergamí, s. XV. Esplèndida relligadura de l'època i ferros de motius animals (cervos, àguiles de dos caps, disposats en columnes) (320 × 220 mm.). La primera plana orlada.
PETRUS DE CANDIA (Alexandre V): *super 4 libros sententiarum*. (Comprat a Montpeller en 1424.)
168. Pergamí, s. XIV (373 × 244 mm.).
Biblia. f. I inc.: Incipit prologus sancti iheronimi presbiteri de pentatheuco ad Desiderium. Termina el vol. amb el pròleg als llibres de Salomó.
169. Igual aspecte que l'anterior, del què n'és la segona part.
Inc.: Incipiunt Parabole Salomonis.
Termina, després de l'Apocalipsis, amb les *Interpretationes nominum hebraicorum*.
170. Pergamí, s. XIV (450 × 275 mm.). 2 cor.
CINUS DE PISTOIA: *lectura super codicem*. f. I, inc.: Quia omnia nova placent...
171. Pergamí, s. XIV (315 × 230 mm.). 2 cor.
PETRUS DE TARANTASIA (Inocenci V): *commentarius super primum et quartum sententiarum*. inc.: [N]unquid nosci ordinem... —des.: in secula seculorum amen. | Finito xps. rex libro sit benedictus. | Esplicit expliceat ludere scriptor eat |.
El ms. 78 conté el *comentarius super II. sent.* del mateix autor (DENIFLE, loc. cit.).
172. Pergamí, s. XIV (245 × 187 mm.).
ROBERTUS HOLCOTH: *lectura super 4 libros sententiarum*. inc.: Trium quilibet viator... —des.: Explicit lectura super quatuor libros sententiarum magistri Roberti Holchot... et scripsit frater Fernandus de villa Umbrales eiusdem ordinis. Segueix la taula a dos cor.
173. Pergamí, s. XIII. Mitja relligadura (207 × 137 mm.).
I. De vitanda excusatione peccati. [Jere humilitatis testimonia... des.: quorum meus in hac vita nunquam voluit carere peccato. — II. Sermo vel exortatio ex quatuor ordenis homeliis beati Guillelmi de Florats. Mentis vestre fratres karissimi...—III. Incipit liber [de S. AGUSTI] de sermone domini de monte. Cum autem vidisset ihesus... des.: si volumus edificare super petram. Explicit liber secundus de mundicia cordis.
174. Finíssima vitela, s. XIII. Relligadura mudèjar hermosa i ben conservada (323 × 145 mm.).
I, f. I v.: notes en vers sobre la calendació: *de diebus egipte*: Argue discernens ad lumen coge loquelas. f. 2 v. des.: talis quippe modo describitur aureus ordo. — II. *Biblia*. f. 3, inc.: Incipit epistola ieronimi presbiteri ad Paulinum mercatum... A l'últim foli (lletra del s. XVII): hic liber est joannes constantinus.
175. Pergamí, s. XIII (276 × 197 mm.).
Isaya cum glosis. f. I, inc.: Nemo putet me Isaiam posse breviter exponere... f. 2 comença la *Visio Isaie* amb una inicial ben adornada.
176. Paper i pergamí, s. XV. Molt voluminós. Lletra de diverses mans. Relligadura vermella antiga i estropellada (295 × 212 mm.).
Llibre dels aniversaris de la Catedral de Tortosa. Inc.: Quia iste liber totus ordinatur ad archivum aniversariorum... Conté 3 parts: 1.ª, la Taula; 2.ª, *dotaciones ipsorum aniversariorum*; 3.ª, *capbre-vaciones instrumentorum dotacionum ipsorum*. En els primers folis unes notes del s. XVI-XVII firmades per Pere Puigvert, escrivà del Capítol, i el canonge Miquel Macip.

177. Pergamí, s. XIII (233 × 163 mm.). 2 cor.
Canones penitentiarii. Inc.: Incipiunt canone penitentiarii. Ebdomada priori... des.: a facie tua et reliqua.
178. Pergamí, s. XIV; diverses mans (370 × 252 mm.). 2 cor.
I. BERNARDUS COMPOSTELANUS: *Casus decretalium*. inc.: Hactenus ut loquar cum Seneca... — II. Constitucions sobre la provisió d'ig'esies vacants: inc.: In nomine domini. Licet ad occurrendum ecclesiarum vacationibus... El text al mig a dues cols., voltat de la glosa. Comprenen els IV ff. últims de la I.^a part del ms. — III. ALBERTUS GALEOTTI: *Aurea margarita*. inc.: Incipit margarita domini Alberti Galioti Parmensis. — IV. J. PONS: *additiones ad apparatus decretalium*: inc.: Incipiunt additiones ad ordinarium apparatus decretalium collecte fideliter per magistrum Johannem Poncii yspanum tam de apparatu Vincencii quam Goffridi. des.: Explicit apparatus Vincencii.
179. Pergamí, s. XV (255 × 175 mm.).
Ofici del diumenge de Rams: inc.: Aci comence lo libre del grau lo qual es ordenat pera fer lo ofici lo diumenge de rams. primerament lo disapte de rams lo capella de capella se deu apparellar de anar al grau per dir missa lo dia de rams e per confessar e combregar los pescadors...
180. Pergamí, s. XIV (265 × 190 mm.). 2 cor. Al principi hi manquen 4 ff.
Liber marmotreti super bibliam.
181. Pergamí, s. XIV (450 × 273 mm.). Restes de la relligadura vella amb vestigis de cadena. 2 cor. Al f. 1 una gran miniatura representant l'entrega del llibre a un cardenal. La miniatura amb què començava la 2.ª part, és estripada.
JOH. ANDREA: *Novella in Decretales Gregorii IX*. inc.: Ieronimus hortatur... — des.: participare dignetur. Explicit novella domini Johannis Andree super secundo libro decretalium. El ms. 59 comprèn els llibres III-V i constitueix la 2.ª part del ms. (DENIFLE, op. cit.)
182. Pergamí, s. XIV (450 × 290 mm.). Gloses als marges. Inicials il·luminades amb fantasia. Hermosa miniatura, d'estil francès, representant la missa, en la rúbrica de *vita et honestate clericorum* (lib. III). Incomplet de principi i fi.
Apparatus super decretales.
183. Pergamí, s. XIII (338 × 244 mm.). 2 cor.
PRISTIANUS: lib. I-X. f. I v., inc.: *Feliciter incipit ars Prisciani viri eloquentissimi gramatici cesariensis*. [C]um omnis eloquentie... En el mateix f. porta la inscripció: *Librum sancte Marie Dertusensis si quis ei abstulerit anathema sit*. — des.: ostendemus confirmatur. Liber X. explicit De Verbo.
184. Pergamí, s. XI-XII (226 × 126 mm.).
Els tres primers folis en molt mal estat, contenint diversos exercicis de ploma i un dibuix rudimentari d'un mapa circular. V. També f. 20 v. LUCANUS: *Pharsalia*. El text comença al f. 3 v.: *plusquam civilia campos*... — des.: *calcantem menia magnum*. Manti Lucani Liber decimus explicit. *Corduba me genuit rapuit Nero pluria dixi*... 6 versos més.
185. Pergamí. Darreríes del s. XIV (360 × 253 mm.). 2 cor. Incomplet de principi i fi.
S. TOMAS: *Summa theologica*. Des.: *qui est honor et gloria in secula seculorum Amen*. Explicit totum opus tercię partis sancti Thome deo gratias Amen.
186. Pergamí, s. XIV (264 × 192 mm.). 2 cor. Defectuós d'alguns quaderns al principi.
En la darrera fulla de guarda se llegeix, amb paraules mig esborrades, el següent índex del contingut del ms.: *Hic continentur presentes libri: Francisci de Mayronis. Decretales... et pasce eiusdem. Tractatus de primo... Scoti. Tractatus de intentione et remissione formarum fratris Galterii Burley. item multe nobiles et electe questiones tam de theologia quam methaphisica*. El ms.: comença: *Incipit tractatus de activitate vivere et augmento et oppositione*... des.: *veritati fidei xpiane*. Explicit secundus tractatus de formis. Segueixen unes qüestions: *Utinam Deus sit super omnia diligendus*...
187. Paper, s. XIV (260 × 167 mm.).
Constitutiones provinciales Tarraconenses. Inc.: *Hec sunt constitutiones a Jo. episcopo Sabinensi apostolice sedis legato in concilio Ilerdensi edite*... Segueixen les constitucions d'alguns concilis dels bisbes Sparec, Benet de Rocaberti i Bernat Oliver. Al f. 53: *Constitutiones bone memorie domini Arnaldi episcopi Dertusensis [1274]* i altres de sinodes tortosins, que acaben al f. 64 v.; f. 65: copia de dos butlles de Climent V, sobre la Creuada a Terra Santa, dirigides a Tarragona.

188. Pergamí, s. XIII. 145 f. numerats (230 × 150 mm.). Relligadura estropellada. Al contraplà de la primera tapa, mig esborrat, s'hi llegeix: *Abreviatio (?) moralium beati Gregorii super librum Job. .IIII. flor. e mig. 2 cor.*
f. 1, inc.: Actorem libri beati Job... S'interromp en el f. 143, poc després d'haver començat el llibre 26.: iuribus student. ff. 143 v.-145: unes taules.
189. Pergamí. Diverses mans i èpoques. Molt groixut. Mig relligat en fusta (265 × 177 mm.). I, s. XV, 4 ff. (234 × 165 mm.). *Incipit ordo ad faciendam jubileum.* des.: *Aquest iubileu ha fet lo honorable mossen Symo Puig preuere e comensal de la seu de Tortosa de la capela de sent Vicent e rector de Mora. lo qual iubileu feu a .XVI. de Maig any M. cccc. cinquanta e hu.* — II. El contingut d'aquesta segona part, se troba resumit en la forma següent en lletra del s. XVII: Lo contengut en lo present libre e lo següent: Primo la regla de St. Agustí [s. XIV]. Item la declaracio o Exposicio de dita Regla [2 cor.; s. XIV]. Item un acte sobre los curats vells y moderns, sobre la administracio dels Sagraments dins y fora la Iglesia y los que van fora y los que resten. Item lo Martyrologi [incomplet; s. XIII; 1 cor.] Item a la fi esta un catalogo o Memorial de persones y bisbes morts y altres. [s. XIV].
190. Pergamí, s. XIV (333 × 228 mm.). 2 cor.
J. SCOTUS: *Quaestiones super 4. sententiarum.* f. 1 inc.: Samaritanus ille piissimus... — des.: et regnat. Amen. Expliciunt questiones super 4 sententiarum edite a magistro Johanne Scoto ordinis fratrum Minorum. Deo gratias. Segueix la taula, que ocupa 2 ff.
191. Pergamí, s. XIV (408 × 260 mm.).
Digestum vetus amb gloses.
192. Pergamí, s. XIV (430 × 266 mm.). Al f. 3 una miniatura representant un rei, i la llegenda: *Imperator. Ulpianus.*
Digestum novum, amb gloses. Els dos fulls primers del ms. contenen les rúbriques, copiades de mà posterior. Inc.: Domini Justiniani sacratissimi principis... digestorum seu pandectarum explicit liber XL. Incipit liber de operis novi... — des.: pro veritate accipienda est. Explicit liber deo gratias.
193. Pergamí, s. XIV (410 × 260 mm.). Igual aspecte que'l ms. 191, del què és continuació. Incomplet de la fi. Al 1.er f. de guarda, v.: *Iste enforciatu es Johannes de oro quod ei constituit 22 fl. Infortiatum* amb gloses. Inc.: *Soluto matrimonio...*
194. Pergamí, s. XIV (385 × 245 mm.).
Infortiatum; des.: non sit reversus.
195. Pergamí, 150 ff. format de diversos quaderns de lletra diferent (175 × 104 mm.). A la fi, en lletra del s. XVII: *Laurentius lombardus. un pedazo sin autor, otro de S. Prospero, otro sin autor y otro de poesias.*
I, s. XII. CATONIS DISTICHA: f. 1, inc.: Cum animadverterem... f. 12 des.: si ceptum perficiatis iter. — II, f. 12-13 v.: Decet regem. discernere legem. audeat rex. que precipit lex... — III. ITALICUS: *Ilias latina*: Iram pande mihi pelide...; acaba al f. 16 v. (versos 1-138 segons identificació d'en Lluís Nicolau). — IV, f. 17: Apocalipsis iohannis tot habet sacramenta... Segueix la taula, i el comentari s'interromp al f. 42 v. — V, f. 43-43 v.: OVIDIUS: *de somno*; inc.: Nox erat et somno lasso... — VI. PRUDENTIUS: *Psychomachia*; f. 43 v. inc.: Aurelius prudens virtutum prelia clemens... des.: sapiencia regnat. Explicit liber prudencii. Escrita en ff. de diverses mides, alguns palimpsestos. — VII. DONATUS: *Ars minor*; *Ars grammatica* (fragments): f. 63:... quot sunt .octo. idest... f. 71: Barbarismus est una pars... f. 75: Explicit Ars Donati Gramatici. Vox est aher ictus... Gloses al marge. — VIII. Lletra diferent; rúbriques vermelles, s. XII-XIII, f. 79: *Incipit proemium libri Prosperi.* Prosper equitanicus fuit vir eruditissimus... Comencen els versos: Hec agustini sacris epigrammata dictis... s'interromp al f. 94 v. — IX. Altre quadern de mà diferent; glosule *Sichomachie*; f. 95-104. — X, s. XIV, f. 105: *Incipit summa dictaminis breviter et artificiose composita per magistrum Laurentium Lombardum...* f. 120 v.: *Incipit speculum dictaminis per magistrum Laurentium Lombardum...* f. 147 v. des.: et beneficis retributor.

Explicit speculum dictaminis.

Quot sancti Rome. quot sun' miracula Thome.

Quot panis mice. quot amici sunt et amice.

Quot sunt virtutes. tot vobis mitto salutes.

XI, f. 149: Ad versificatorie artis artem ascendere cupientes, debent primitus notare quod sit versus...

196. Pergamí, s. XII. Cobertes de fusta (433×278 mm.). 2 cols. Boniques inicials adornades. Mutilat de la fi.
Homilies. Inc.: Dominica prima de adventu Domini... — Igual lletra que'l n.º 62 de l'inventari DENIFLE, que sembla ésser-ne un fragment.
197. Pergamí, últims del s. XII. Cobertes de fust (524×370 mm.). Incomplet de principi i fi. 2 cor.
I. *Vides y miracles de diversos sants*. La primera rúbrica que's llegeix es: *Miraculum beati Gregorii pape*. Al f. 4, després d'uns miracles de St. Nicolau, segueix: Incipit epistola beati leonis pape de translatione beati iacobi apostoli que IIIº Kalendarum ienuarij celebratur. f. 4 v. Incipit liber II. sancti iacobi patroni gallecie de XX. duobus miraculis eius argumentum beati calixti pape. Summopere precium... — II, d'altra mà, ocupant els 4 últims ff.: Piissimo cesari et semper augusto Domiciano et proconsul ephesiorum salutem. Notificamus glorie vestre quidam vir nomine iohannis ex genere hebreorum...
198. Pergamí, s. XIV. Cobertes de fusta amb pell (393×263 mm.). 2 cols. Incomplet de principi i fi.
PAULUS DE LIAZARIIS: *Lectura super Clementinas* (?)
199. Pergamí, s. XIV (315×234 mm.). 2 cols. 4 ff. s. n. + 292 num.
G. PERALTUS: *Summa de virtutibus*. Comencen les rúbriques; després al f. I num.: Incipiunt capitula in tractatu de virtutibus. Presens opus habet V. partes principales... f. 292 v. des.: nostri celestem hereditatem. Tractatus virtutum explicit. Benedictus dominus virtutum qui incepit et perfecit. Amen.
200. Pergamí, s. XIV (324×220 mm.). Principi i fi illegibles. 2 cor.
AEGIDIUS: *quaestiones super librum phisicorum*.
201. Pergamí, s. XIV (310×220 mm.). 2 cor. Incomplet a la fi. Coberta amb el títol *Metafisica optima*.
Inc.: Omnes homines natura scire desiderant in primo metaphisice [d'Aristòtil] quam...
202. Pergamí, s. XIV (450×310 mm.). Hermosa caligrafia i belles inicials, algunes retallades. 2 cols.
NICOLAU DE LIRA ?:
Inc.: Quidam doctores... Després del pròleg i la taula falten alguns quaderns; des.: cum omnibus vobis amen... Qui me scribebat Ivonem nomen habebat.
203. Pergamí. Cobertes de fust amb restes de cadena (403×264 mm.), s. XIII. 2 cor. Incomplet del principi.
I, PAPIAS: *Rudimentum*. Manquen els 42 ff. primers. Comença en la lletra *c* amb els mots: spondeo dactilo... II. ID.: *de arte grammatica ex Prisciano excerpta*. Després del pròleg, posat a continuació de la fi del vocabulari, inc.: Petistis a me...; des.: et nam namque. Explicit feliciter Amen.
204. Pergamí, s. XIII. Cobertes velles amb restes de cadena, ben conservades (470×295 mm.). *Biblia* (Reges, Paralipomena). De la mateixa mà i aspecte dels núms. 2, 67, 61, 28, 12 de l'inventari DENIFLE.
205. Pergamí, s. XIV (330×230 mm.). 2 cor. Incomplet de la fi.
F. DE MAYRONIS: *super libris sententiarum*. — Inc.: Circa prohemium libri sententiarum quero...
206. Pergamí, s. XIII-XIV (355×240 mm.). 2 cor. Incomplet de la fi.
S. TOMAS: *Summa theologica*. I. — des.: Expliciunt capitula primi libri fratris Thome de Aquino.
207. Pergamí, s. XIII-XIV (340×230 mm.). 2 cor.
S. TOMAS: *Summa* 1.ª 2.^e — des.: Expliciunt capitula prime partis secundi libri editi a fratre Thoma de Aquino ordinis predicatorum. Deo gratias. Dexter scriptoris careat gravitate doloris. Iste liber est magistri (el nom esborrat).
208. Pergamí, s. XIII-XIV. Cobertes de fust. (343×240 mm.). 2 cor.
S. TOMAS: *Summa* II.^a 2.e Incipit secunda pars secunde summe sancti (primer s'havia escrit *fratris*) Thome de Aquino ordinis fratrum Predicatorum.

209. Pergamí, s. XIII-XIV, 208 ff. numerats modernament. Cobertes de fust (333 × 223 mm.). 2 cor. S. TOMAS: *Summa* III. des. (en lletra més moderna que'l reste del ms.): Explicit tercia pars summe sancti Thome. Deo gratias. Més avall, en la lletra del text: Incipiunt rubrice summe de theologia fratris Thome de Aquino fratrum predicatorum. Continúen les rúbriques.
210. Pergamí, s. XIV (273 × 189 mm.). 2 cor.
Incipit prologus in libro eruditionis principum. Cum pars illustris ecclesie sit... des.: ad modicum tempus fuit associata. Explicit liber.
211. Paper i pergamí, 108 ff. numerats, s. XV. Relligadura mudèjar amb claus ben conservada (293 × 218 mm.).
ROLLANDINUS DE BOLONIA: *Summa artis notariae*. f. I, inc.: Aurora domini Rotlandini super contractibus. Solet aromatum... f. 108 des.: vel tollende. Finito libro sit laus et gloria xpo. amen. Qui scripsit scribat semper cum domino vivat. Petrus Maso vocatur qui scripsit benedicatur. Detur pro pena scriptori pulcra puella.
212. Pergamí, s. XV (348 × 265 mm.). 2 cor. La primera plana orlada. Mal conservat.
N. EYMERICH: *Directorium inquisitorum*. f. I: *Incipit epistola in librum vocatum directorium inquisitorum compilatum per fratrem Nicolaum Eymerici...*; des.: Perfectus fuit octava die decembris anno a natiuitate domini M. quadringentesimo quinquagesimo primo et scriptus per Petrum Mathei Calaff. Segueixen uns mots raspats; després la taula i l'explicít: Iste liber fuit compilatus Avinione per circumspectum et magne sciencie virum fratrem Nicholaum Eymerici... anno domini Millesimo .ccc. septuagesimo sexto.
213. Pergamí, s. XIII (224 × 160 mm.). 2 cols. Nom esborrat d'un posseïdor a l'últim foli.
BIBLIA: f. I: *Incipit epistola beati ieronimi presbiteri ad Paulinum...* Després de la Biblia, de lletra més moderna: *Testamentum beati Francisci*.
214. Pergamí, s. XIV (390 × 270 mm.). Mig estripats els primers fols. Boniques miniatures al principi de cada llibre (algunes retallades) i una altra representant l'arbre *de consaguinitate*.
G. DE MANDAGOT: *Summa super decretalibus*.
215. Pergamí, s. XV. Mitja relligadura (333 × 247 mm.). 2 cor. Full de musica a la guarda.
I, f. I: Magis adipiscemur quod... f. 5: Explicit principium circa librum ethicorum editum a reverendo philosopho magistro Henrico chiquoti. — II. Sequitur expositio super eundem librum ab Alberto de Saxonia. Juxta sententiam... Et sic finitur expositio circa librum Aristotelis a reverendo philosopho magistro Alberto de Saxonia episcopi scripta per manum Alani Cronensis (?) Anno domini millesimo .ccc. nonagesimo quarto etc. — III. Conclusiones et notabiles propositiones librorum politicorum Aristotelis quas extraxi secundum expositionem Alberti nihil de meo immiscendo. des.: et sic finis totius tractatus politicorum. Explicit compilatio compendiosa super librum politicorum deo gratias. — IV, de lletra diferent: Tabula super rethoricam Aristotelis edita a fratre Johanne de Tayc monacho sancti Amandi in pabula anno domini 1342 et completa die veneris ante natalem domini; des.: Explicit tabula... edita anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo secundo et completa 13 die februarii.
216. Pergamí, s. XIV-XV (220 × 145 mm.). Notes als marges.
N. BONET: *Metaphysica*. Inc.: Omnes homines ymo omnes nature... des.: et sic explicit metaphysica magistri Nicholay Boneti ordinis fratrum minorum. In hoc fine sortito referantur gracie xpo. Ramus palmarum conclusionem fit finis harum.
217. Pergamí, últims del s. XII; bella caligrafia. Cobertes verdes estropellades (270 × 180 mm.).
Extrets de les epistoles de S. Jeroni. Inc.: *Librum s. Marie dertose. Si quis ei abstulerit anathema sit en majúscules de la mateixa lletra del manuscrit; continúa: Jheronimus ad letham de institutione filie. Cipriani opuscula semper in manu teneat... des.: taceremur interrogati quid tres cum tres esse fateremur.*
218. Pergamí, s. XIII (218 × 150 mm.). Quadern de 25 ff.
f. I: *Incipiunt sentencie collecte ex dictis magistri Gisleberti pictaviensis episcopi de sacramentis fidei catholice et ratio de pluribus que fiunt in ecclesia cur ita fiunt vel observentur. Omnibus secreta theologia tractare volentibus... des.: pro duobus populis scilicet iudeo et gentili.*
219. Pergamí, s. XIII (233 × 170 mm.). 2 cor.
I. Incipit summa de VII. viciis et primo de superbia. Superbia est elatio vitiosa... ocupa 8 ff. —

II. IOHANNIS BELETH: *de ecclesiasticis officiis*. — III, inc.: *Omnis scientia suis nititur regulis...*; incomplet. — IV, de lletra diferent; a dalt de plana: *Librum Scte. Marie Dertusensis*, etc. *Apocalipsis* i *Cantica Canticorum* amb comentaris. Incomplet a la fi.

220. Pergamí, s. XIII. Relligadura vella (213×143 mm.). Molt groixut.
Moralitates super evangelis; f. I, inc.: *Matheus ex iudea...*; des.: *set potius per hoc ad eternam gloriam pervenies. Ad quam nos perducatur etc. Expliciunt moralitates super Marcum.*

221. Pergamí, s. XIII. 206 ff. Cobertes antigues de fusta, amb un full enganxat d'altre text del s. XI (228×155 mm.).
P. DE RIGA: *Aurora*; f. I, inc.: *De operibus sex dierum. Primo facta die...*; des.: *urbs dux cruce Petrum. Explicuit liber actuum apostolorum.*

222. Paper, s. XV (337×239 mm.).
S. JERONI: *liber epistolarum*; f. I v. la Taula en vermell; f. 2, inc.: *Adolescentula quid non clamat...*; des.: *pietatis et luminis. Explicuit liber decimus et ultimus Epistolarum beati hieronimi. Deo gracias.*

*Epi finito stolarum dextera sistat
Hieronimi libro quem frequens lectio gustet
Qui mundi exhaustos pacienter ferre labores
Velit et eterni regnum conscendere poli.*

223. Pergamí, s. XII-XIII. Cobertes de fust (335×230 mm.). Incomplet a la fi. 2 cor.
Homiliarium; f. I, inc.: *Secundum iohannem. In illo tempore manifestavit se...*

224. Paper, s. XIV (215×152 mm.).
P. BERSUIRE: *Moralitates Ovidii Methamorphoseos*; f. I, inc.: *A veritate quidem auditum...*; des.: *exponere vel tractare etc. est finis Deo gracias amen. Explicuit liber Ovidii super Mahamorphoseos fideliter correctus de verbo ad verbum.*

225. Pergamí, s. XIII (245×160 mm.).
Textus Mathaei glosatus.

226. Pergamí, s. XV. 234 ff. Relligadura en pell negra amb vestigis de cadena (310×220 mm.). 2 cor. Al primer contraplà, se llegeix, bastant corcat: «...Galterus de Burley est mei Petri Rubey quem emi Barchinone a domino Guillelmo cacoma (?) libretario precio novem florenorum cum dimidio anno M.CCCC. tricesimo secundo.»
G. DE BURLEY: *super libros Phisicorum*; f. 3: *Hic incipit expositio magistri Galterii reverendi doctoris in sacra theologia supra libros phisicorum aristotelis magistri paripateticorum. Primus liber. Aristoteles determinans de rebus...*; f. 233 v. des.: *sine fine amen. amen. amen. Nomen scriptoris Aynyanus cultor amoris. Destra scriptoris salvetur gravitate doloris.*

227. Pergamí, s. XIII (198×136 mm.). Abaix de plana, de mà més moderna: «Berengarius de Calaf.»
I. PAPIAS: *de arte grammatica*; f. I, inc.: *Petistis a me...*; s'interromp al f. 56 v. tractant de l'interjecció. — II. BERNARDUS MAGDUNENSIS: *compilatio dictaminum*. inc.: *Prologus. Gloriosum animum habent qui recte sapiunt...*; des.: *explicuit maior compillacio magistri B. magdunensis canonici.* — III. Incipit magistri B. de *Salutationibus*. *Ad doctrinam dictaminum accedentes...*; s'interromp 9 ff. més avall parlant de la petició.

228. Pergamí, s. XIV. Mitja relligadura (243×180 mm.). 2 cor.
I. *Incipit Expositio Bellangarii super Apocalipsius Johannis*. [S]icut in secularibus libris tria... — II. *De nativitate Antixpisti*. Legitur quod antxpistus nasciturus sit... Al mateix f. v., comencen els versos:

[C]ives celestis patrie
Regi regum concinite
Qui est supernius opifex...

des.: *canamus tibi cantica. Amen.* Segueix un comentari en prosa de l'himne. — III. Lletra diferent; inc.: *Gregorius super Ezechielem om. VIII. sexte partis. Quia sermo se nobis...* — IV. Fragment sobre la contemplació, incomplet de principi i fi; inc.: *respondere Marthe et ab oculis pedum Xpisti...* S'interromp 8 ff. després.

229. Pergamí, s. XIV (343×212 mm.). 2 cor.
I. *Incipit liber IIII. de sponsalibus et matrimoniis*. De sponsalibus et matrimoniis dictum est...; f. 24 v. des.: consultationi. Explicit quartus liber P. Boneti. — II. B. COMPOSTELLANUS: *Apparatus super decretales*; f. 25 inc.: Hactenus ut loquar...; s'interromp al f. 62 v.: corporalia et spiritualia. — III. D'altra lletra; f. 63 inc.: [M]aiores ecclesie causas...; des.: Explicit etiam tractatus de predestinatione electorum et reprobatione malorum que edita sunt a fratre Guillelmo de Liens ordinis fratrum Predicatorum et lectoris eorundem fratrum in conventu Tholosano. Deo gratias. Amen.
230. Pergamí, s. XIII (218×140 mm.). Al f. 1: *liber sanctae Marie Dertuse*.
I. S. AGUSTI i S. GREGORI: f. 1-125: *De penitentia, Extractum in evangelium Johannis, Omelia de confessione peccatorum, ammonitio, Extractum in evangelio ubi dicit helemosinas faciendas, de peccato David, in natale sancti Augustini episcopi, ammonitio ut silentium in ecclesia prebeat, sermo de psalmo XL, sermo de capitulo evangelio ubi dicit remitte et remitetur vobis, epistola pulcra satis* (inc.: *In scripturis divinis*), *de eo quod scriptum est ego sum via, Ammonitio ostendens multos gradus esse in karitate perfecta, omelia de misericordia, de concordia fratrum, sermo de penitentia, tractatus de muliere Curva, de moribus ecclesie catholice, sentencie, Homilia beati Gregorii, sermo sancti Augustini de verbis sancti Jacobi apostoli, de psalmo cxi, sermo sancti Jeronimi de amore dei et seculi, sermo sancti Augustini de laude caritatis*. — II. S. ISIDOR. f. 125 v.: *Epistola Isidori episcopi ad Masonam episcopum de restauratione sacerdotis*. f. 129: *De fide catholica. Contra judaeos*. inc.: *Venerabili et fratre sorori Florentine Isidorus*. [Q]uedam que...; f. 200, des.: gratiam ambulamus. — III, f. 200: *Epistola leonis imperatoris adumar regem sarracenorum directa*. Translata est hepistola olim de greco in caldaicum sermonem, nunc vero deo favente de caldaico eloquio iuxta proprietatem sermonis vertimus in latinum; f. 215 v. des.: libertati reddiderunt. — IV, f. 215 v. *Sermo beati Augustini episcopi*. Vjos inquam convenio o iudei...; s'interromp al f. 216 v.: vestra unctio.
231. Paper, s. XIV (207×150 mm.).
I. J. GALLENSIS: *De vita et moribus philosophorum*; inc.: *Quoniam enim debeamus apes...*; des.: de hiis sufficient. Explicit tractatus de vita et moribus philosophorum. — II. ID.: *Summa de vitiis et virtutibus*; inc.: *Ad maiorem distinctionem...*; des.: Explicit summa de vitiis et virtutibus completa a fratre Johanne Gallensi ordinis fratrum minorum oretis pro eo.
232. Pergamí, s. XII (290×193 mm.). Incomplet de principi i fi.
Leccionari. Comença al terminar la Lectio V i s'interromp amb les homilies i leccions in *presentatione sancte Marie*.
233. Pergamí, s. XII; dos mans (350×237 mm.). Incomplet del principi.
I, a I COR. S. GREGORI: *liber dialogorum*. Manca bon troç de la 1.ª part. — II, a 2 COR.: S. EPHREN: *de compunctione cordis, de penitentia anime, de beatitudine. Item beati Effereni iesta*. — III. S. JOAN CRISOSTOM: *Prephatio libri sequentis hos aurei constantinopolitane sedis episcopi confessoris de librorum illustrium*. De penitentia anime, De psalmo quinquagesimo, De penitentia, Homelia ad monachos.
234. Pergamí, s. XIII. Diverses mans (203×131 mm.).
I. *Incipit liber Antidotarius*. Antidotum aurea alexandrina faciens... — II, 2 COR.: *Incipit herbolarius secundum magistrum platearium*. — III, 2 cor. A dalt de plana, en lletra del s. XIV: *mihí videtur esse Bartolomina*. inc.: *Practica dividitur in duo...* — IV, 2 COR.: *Antidotum aurea alexandrina...* — V. *Incipit prologus libri graduum*. Quoniam... — VI. *Incipit liber antibalomenon*. Quoniam antibalomenon librum... I sol f. — VII. *Libet de granis et fructibus*. Complevimus in primo libro... Segueix, de lletra diferent, un vocabulari de termes mèdics aràbics i sa correspondència llatina, que fa 1 f. r. i v. Després vé un altre llibre d'antídots: *Liber iste... ex multorum antidotis...*
235. Paper i pergamí, s. XV. Diverses mans (220×148 mm.).
N. DE GORRAM: *Distinctiones*, f. 1: *Incipiunt distinctiones ffratris Nicholay de gorram ordinis fratrum Predicatorum edite secundum ordinem alphabeti*. Abeuntium per hunc mundum...
236. Pergamí. Format de dos mss. diferents, s. XII (210×116 mm.).
I. A dalt, en lletra del s. XIII: *Librum sancte marie dertuse. si quis eum abstulerit anathema sit*. Macrobij. inc.: *Inter platonis et ciceronis libros...*; des.: *continetur integritas*. Explicit. Gloses entre les ratlles; figures geomètriques, algunes en fulles apart. — II, a peu de pàgina l'inscripció amunt esmentada. SALLUSTIUS: *Conjuratio catilinaria*; inc.: *Omnis homines qui sese student...*; des.: *ad ima sunt*. Explicit. L'últim full palimpsest; s'hi veuen restes de lletres vermelles.

237. Pergamí. Dos mans, s. XIV (244 × 170 mm.).
I. Questions teològiques. — II, 2 cor. *Incipit prima particula de sex ordinibus clericorum quos Romanus pontifex habet secum in missa. Cum Apostolice sedis...* S'interromp després de 6 ff.
238. S. XIII (281 × 190 mm.). Incomplet de la fi.
Exposicions dels Evangelis; inc.: Cum aporinquasset Jhesus...
239. Pergamí, s. XIII-XIV (428 × 277 mm.). Ben escrit amb miniatures, algunes retallades. 2 cor.
Al f. 3, en lletra del s. XV, un calendari per a trobar la lletra dominical; f. 4: GRATIANUS: *Decretum*. inc.: *Incipit concordia discordantium canonum ac primum de jure constitutionis nature et humane. Rubrica. Humanum genus...* No acaba.
240. Pergamí, principis s. XIII (403 × 291 mm.). 2 cor. Ben escrit amb inicials representant besties i fulles.
GRATIANUS: *Decretum*. inc.: *Concordia discordantium canonum ac primum de iure nature et constitutionum. Humanum genus...* Incomplet a la fi.
241. Pergamí, s. XIII-XIV (215 × 142 mm.). Molt espatllat per la humitat. Bona lletra i grans marges.
ARISTÒTIL: I. *Ethica*; inc.: *Omnis ars...* — II. *Metaphisica*; inc.: *Omnes homines natura...*; des.: *ea esse principia. Explicit metaphisica.* — III. *De causis*; inc.: *omnis causa primaria plus est influens...*; ocupa un 12 ff.; el final no's pot llegir per l'humitat.
242. Paper i pergamí, s. XV (285 × 213 mm.). Molt deteriorat. Incomplet de la fi.
Inc.: *Dialectica est ars disputationis...*
243. Paper, s. XIV últims (220 × 145 mm.). 2 cor.
Inc.: *Intentio presentis est primo tractare de causis (?) tam prime quam secunde intentionis...* Incomplet a la fi. Al marge d'una de les últimes fulles se llegeix: *Bernardus Despicio.*
244. Pergamí, s. XIV (348 × 251 mm.).
Incomplet de principi. *Quodlibeta*. Després de les rúbriques s'hi troba ocupant sols 2 ff.: *Expositio orationis dominice*, que no acaba.
245. Paper, s. XIV-XV. 4 ff. s. n. + 183 ff. (217 × 155 mm.).
Comentari al cantic dels cantics. Inc.: *Induite novum hominem...*; des.: *quam nobis concedat deus noster dilectus. Amen.*
246. Pergamí, s. XII (146 × 92 mm.).
I. RIC. DE STO. VICTORE: *De praeparatione animi ad contemplationem*; f. 1: *Incipit liber magistri Richardi de patriarchis...* Benjamin adolescentulus...; f. 52 des.: *humana ratio applaudet.* — II, f. 52: *Fecit rex salomon tronum de ebore...* f. 53 des.: *pro ad optatur. Finit.* — III, f. 53 v. *Dum astringimur omni genere...*; s'interromp al f. 56 v. — IV. S. GREGORI: *Epistolae*; f. 57 inc.: *Gregorius columbo episcopo...*; f. 63 des.: *existimat accedat.* — V. R. MAURO: *De clericorum institutione* (fragments i extractes); f. 63: *De septuagesima et sexagesima et quinquagesima et quadragesima. Dies enim dominica que septuagesima dicitur...* — VI. S. ISIDOR: *Chronicon*; f. 73 inc.: *Cronica hysidori sive quod verius sanctorum Augustini et hyeronimi. Incipit. Brevem temporum...*; f. 86 des.: *consumatio sua est. Cronica greco sermone tempora dicitur.* — VII. Segueix un Cronicó dels reis d'Italia i emperadors d'Alemanya; inc.: *Anno primo Alboni regis hic in italia erat...*; f. 88 v. des.: *Anni domini mill. XXVII. ind. X. Chunradus rome. coronatus est ipsa die dominice resurrectionis VII. K. apl. ind. X.* — VIII. *Liber Pontificalis*; f. 88 v. inc.: *Cronica Romanorum presulum. Dominus Petrus natione galileus...*; f. 186 acaba.

Bibliografia

OBRES DE J. ROIÇ DE CORELLA publicades amb una introducció per R. Miquel i Planas segons els manuscrits y primeres edicions. — Barcelona, MCMXIII. — Vol. de 20 × 14 cm. i xc-460 pp.

L'edició completa de les obres d'en Joan Roiç de Corella, diverses voltes promesa o intentada per revistes i erudits valencians, l'ha duta a bon terme, i d'una manera digna, en Ramón Miquel i Planas. En Corella era un humanista que feia trascendir el seu humanisme al propi vernàcul que anomenaven «estil de valenciana prosa». Adhuc formaven escola a València en el darrer terç del